

SPREMEMBE V SLOVENSKI PRAŠIČEREJI PO VSTOPU V EVROPSKO UNIJO

Marina Štukelj

Veterinarska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana, Slovenija

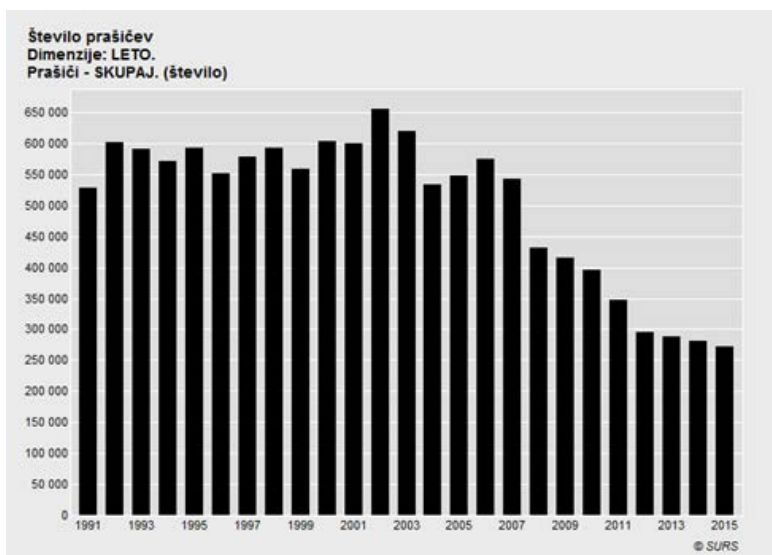
marina.stukelj@vf.uni-lj.si

Stanje v slovenski prašičereji lahko razdelimo na dve obdobji; pred vstopom v Evropsko unijo (EU) in po njem. Leta 2002 smo imeli 655.663 prašičev, leta 2015 le še 271.385. Do vstopa v EU smo spremljali zdravstveno stanje prašičev v okviru letnih Odredb glede prisotnosti protiteles proti Aujeszkijevi bolezni (AB), klasični prašičji kugi (KPK), brucelozi, virusnem vnetju želodca in črevesja prašičev (TGE), prašičjem respiratornem korana virusu, leptospirozi in prašičjemu reprodukcijskemu in respiratornemu sindromu (PRRS). Poleg omenjenih bolezni smo pregledovali prašiče tudi glede prisotnosti protiteles proti enzootski pnevmoniji, aktinobacilarni plevropnevmoniji, salmonelozi, prašičjemu parvovirusu, prašičjemu cirkovirusu tipa 2, prašičji influenci. Pred letom 2004 nismo dokazali: PRRS, TGE, AB, KPK, vezikularne bolezni prašičev, prašičje dizenterije, bruceloze, klostridijskega enteritisa, prevalenca salmoneloze in leptospiroze je bila nizka. K dobremu zdravstvenemu stanju je bistveno pripomogla obvezna karantena za vse uvožene prašiče.

V okviru Odredbe letos pregledujemo vzorce glede prisotnosti protiteles proti AB in glede prisotnosti virusa klasične in afriške prašičje kuge. Tako o zdravstvenem stanju naših prašičev nimamo skoraj nobenih podatkov več. Po vstopu v EU smo si vnesli PRRS, prašičjo dizenterijo, klostridijski enteritis in prašičjo epidemično drisko. Zaradi prostega trgovanja s prašiči in neizvajanja biovarnostnih ukrepov, je velika nevarnost širjenja patogenih mikrobov v Slovenijo.

Ključne besede: prašiči; stalež; zdravstveni status

Stanje v slovenski prašičereji lahko razdelimo na dve obdobji; pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo (EU) in po njem. Leta 2002 smo v Sloveniji imeli največji stalež prašičev (655.663), leta 2004 je stalež že padel na 533.998 prašičev. Zadnji podatki so iz leta 2015, ko smo imeli le še 271.385 prašičev (statistični urad RS). Pred vstopom Slovenije v EU smo imeli 9 velikih farm prašičev, nato se je število iz leta v leto nižalo. Trenutno imamo le še tri velike farme. Dve farmi imata vse proizvodne faze na isti lokaciji. Pomeni proizvodnjo od prasiatve do pitanja oz. kombinacijo s pitanjem v kooperacijskih rejah. Tretja farma pa ima ločeni proizvodni fazi; na eni lokaciji imajo proizvodnjo od prasiatve do odstavitve, na drugi pa pitance. Večina naših rej je malih rej, ki imajo od 1 do 20 plemenskih prašičev. Takšnih rej je 3909 od skupaj 4162. Poleg tega imajo te reje v glavnem vse proizvodne faze na isti lokaciji.

Graf 1: Stalež prašičev od leta 1991 do 2015 (vir: SURS, http://pxweb.stat.si/pxweb/igraph/MakeGraph.asp?onpx=y&pxfile=1517402S201641844716.px&PLanguage=2&menu=y&gr_type=1)

Do vstopa Slovenije v EU smo redno spremljali zdravstveno stanje prašičev glede prisotnosti protiteles proti Aujeszzkijevi bolezni (AB), klasični prašičji kugi (KPK), brucelozni, virusnem vnetju želodca in črevesja prašičev (transmisibilni gastroenteritis - TGE), prašičjem respiratornem korana virusu (PRCV), leptospirozi in prašičjemu reprodukcijskemu in respiratornemu sindromu (PRRS). Te bolezni smo spremljali v okviru letne Odredbe o izvajanju sistematičnega spremljanja stanja bolezni in cepljenj živali. Poleg omenjenih predpisanih bolezni smo pregledovali prašiče tudi glede prisotnosti protiteles proti enzooski pnevmoniji (mikoplazemski pljučnici), aktinobacilarni plevropnevmoniji, salmonelozni, prašičjem parvovirusu, prašičjem cirkovirusu tipa 2, prašičji influenci. Tako smo pred vstopom v EU imeli ugodno zdravstveno stanje naših prašičev. Pred letom 2004 nismo dokazali protiteles proti PRRS, TGE (samo pri posameznih prašičih - single ton reactors), AB, KPK, vezikularni bolezni prašičev, prašičji dizenteriji, brucelozni, klostridijskem enteritisu pujskov, prevalenca salmonelozne in leptospiroze pa je bila zelo nizka (1, 2). Zelo pogoste pa so bile že pred vstopom v EU: mikoplazemska pljučnica, atrofični rinitis in bolezenski sindromi povezani s cirko virusom tipa 2. K dobremu zdravstvenemu stanju je poleg omenjenih pregledov bistveno pripomogla obvezna 30- dnevna karantena za vse uvožene prašiče. V karantenah se je vzorčilo dvakrat, ob začetku in koncu karantene. Vzorci so se pregledovali na: PRRS, TGE, AB, KPK, slinavko in parkljevko, brucelozo, leptospirozo, prašičjo dizenterijo in klostridijski enteritis. Poleg omenjenega se je izvedel tudi intra-dermalni tuberkulinski test. Zaradi stroškov karantene se je v glavnem trgovalo znotraj države, kar je še dodatno pripomoglo k dobremu zdravstvenemu stanju prašičev (1,2).

Po vstopu Slovenije v EU smo si pridobili status države uradno proste bolezni Aujeszkega. Zato se predpisan monitoring v okviru letne Odredbe izvaja zgolj za vzdrževanje tega statusa. Poleg omenjenega se pregleduje v okviru Odredbe samo še en odstotek poginjenih prašičev glede prisotnosti virusa klasične in afriške prašičje kuge. Tako o zdravstvenem stanju naših prašičev nimamo skoraj nobenih podatkov več. Z ukinitvijo obveznih karanten je prišlo do prostega pretoka prašičev. Rejci ne poznajo zdravstvenega statusa svoje reje, prav tako ne kupujejo preverjeno negativnih prašičev glede nekaterih bolezni in prašiče pripeljejo v rejo brez predhodne karantene. Znano je, da se bolezen vnese v rejo najpogosteje z živimi

prašiči. V Sloveniji imamo v glavnem male reje, ki so navadno druga od druge oddaljene le nekaj metrov, kar predstavlja zelo preprost prenos povzročiteljev bodisi z zrakom bodisi z različnimi vektorji prenosa ter tudi z ljudmi.

Po vstopu Slovenije v EU smo si vnesli PRRS, ki velja za bolezen izjemno velikega ekonomskega pomena. V Sloveniji je bil leta 2010 in 2011 izveden monitoring, s katerim smo dokazali približno 48 % prevalenco. Samo posamezne reje se odločajo za ukrepanje zoper PRRS, saj večina rejcev zaradi pomanjkljivega beleženja proizvodnih podatkov (zlasti od odstavitve dalje) ne prepozna enormnih izgub, ki jih povzroča ta bolezen (3). Prav tako smo v Slovenijo vnesli prašičjo dizenterijo, klostridijski enteritis in zadnje leto tudi prašičjo epidemično drisko (PED) (4). Omeniti je treba še eno bolezen, ki se iz Ukrajine širi proti Evropi. Potrdili so jo že na Poljskem. To je afriška prašičja kuga, ki spada v Priloge o boleznih živali in sicer v priloge 1, 2, 3, 6, 10, 11.

Zaradi prostega trgovanja s prašiči in njihovimi izdelki, zaradi ne izvajanja osnovnih biovarnostnih ukrepov in zaradi pomanjkljivega znanja rejcev glede osnovnih biovarnostnih ukrepov in zdravstvenega varstva prašičev, je tako velika nevarnost širjenja tudi drugih patogenih mikrobov v Slovenijo. Če bi vsak rejec izvajal tako zunanje kot notranje biovarnostne ukrepe v svoji reji, bi se biovarnost iz posamezne reje razširila na regijo, kar bi gotovo pripomoglo k boljšemu zdravstvenemu stanju naših prašičev in ne nazadnje k bistveno večji ekonomiki prireje.

Reference

1. Valenčak Z. The pig health control in Slovenia. In: The 17th International Pig Veterinary Society Congress, June 2-5, Ames, Iowa USA : proceedings. Ames, Iowa: International Pig Veterinary Society, 2002 (2): 301.
2. Valenčak Z. Developing of a system for heard health status improvement in pig production. In: Proceedings of the 18th International Pig Veterinary Society Congress, June 27 - July 1, 2004 Hamburg, Germany. Osnabrück: International Pig Veterinary Society, 2004: 581.
3. Toplak I, Štukelj M, Zabavnik Piano J, Hostnik P, Grom J, Valenčak Z. *Študija o pojavnosti prašičjega reproduktivnega in respiratornega sindroma (PRRS) v Sloveniji v letu 2010*. Ljubljana: Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut, 2010: 40 str
4. Toplak I, Štukelj M, Rihtarič D, Hostnik P, Grom J. First detection of porcine epidemic diarrhea virus in Slovenia. In: Changing viruses in a changing world. 10th International Congress for Veterinary Virology and 9th Annual Meeting of EPIZONE. Montpellier, France, 2015: 178.

Changes in Slovenian pig production after joining the European Union

Epidemiological situation in our country can be divided in two periods, before and after joining the European Union (EU). In year 2002 Slovenia produced 655.663 pigs and only 271.385 in year 2015. Before joining EU annual Order of Ministry for agriculture, forestry and food of Slovenia defined diseases which were part of monitoring: classical swine fever (CSF), Aujeszky's disease (AD), brucellosis, leptospirosis, transmissible gastroenteritis (TGE), porcine reproductive and respiratory syndrome (PRRS), swine vesicular disease. Besides the obligatory also testing for other diseases were performed: enzootic pneumonia,

pleuropneumonia, swine influenza, porcine circovirus type 2, porcine parvovirus, salmonellosis. Slovenia was free of PRRS till 2004, TGE, AD, CSF, swine vesicular disease, swine dysentery, brucellosis, clostridial enteritis, prevalence of salmonellosis in leptospirosis was very low. Obligatory quarantine (before joining EU) for imported pigs was essential for the good health situation. Now according to Order only testing for AD, classical and African swine fever remained in place therefore we have almost no data on health situation in Slovenian pig population. After joining EU PRRS swine dysentery, clostridial enteritis and porcine epidemic diarrhea were introduced. Free *pig trading* and non-implementation of biosecurity measures present a high risk of *importing other diseases into Slovenia*.

Key words: pig; poroduction; health status